

PŘÍKLAD DOBRÉ PRAXE

Výchova ke vztahu
ke kulturně
historickému
dědictví

Název projektu:	Mnich – příběh jedné vesnice
Autoři:	PhDr. Jana Burianová, PhDr. Ivana Pečtová, Mgr. Vladislav Burian
Místa realizace:	Gymnázium V. Nováka v Jindřichově Hradci, Muzea Jindřichohradecka, vesnice Mnich a okolí
Klíčová slova:	Zaniklé vesnice, odsun německého obyvatelstva po II. světové válce, tolerance, pohraniční pásmo

Obsah:

I. Anotace	2
II. Kontext	2
III. Východiska	3
IV. Cíle.....	3
V. Realizace	4
VI. Zdroje, pomůcky, využití.....	5
VII. Hodnocení.....	5

I. Anotace

V rámci právě probíhající reformy základního a středního školství a zavádění tzv. průřezových témat do praxe mohou učitelé vedle již šesti ustavených rozšířit svou vzdělávací nabídku o volitelné průřezové téma, které konkretizuje vzdělávací obsahy definované v Rámcovém vzdělávacím programu základního vzdělání. Jedním z nich je „Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví“. Žáci 3. ročníku osmiletého gymnázia se v rámci projektu seznámili zajímavou a netradiční formou s méně známými kapitolami z historie regionu, v němž žijí. Měli příležitost využít vědomosti získané v ostatních předmětech, rozvinout své dovednosti a schopnosti. Účast v projektu přispěla významným způsobem k rozvoji klíčových kompetencí.

Tématem našeho školního projektu byla historie zaniklé vesnice Mnich na Novobystřicku, jejíž počátky spadají do období německé kolonizace této oblasti na konci 12. století. Její postupný zánik byl výsledkem poválečných událostí spojených s vysídlením německého obyvatelstva v roce 1945 a opětovným vystěhováním nových osídlenců v souvislosti s budováním pohraničního pásma v 50. letech minulého století.

Na úvodní teoretickou část projektu, během níž se žáci seznamovali s odbornou literaturou, navštívili muzejní knihovnu a Státní okresní archiv v Jindřichově Hradci, vyslechli si odbornou přednášku a pátrali po pamětnících zmíněných událostí, navázala část praktická. Ta vyvrcholila tzv. projektovým dnem, kdy se žáci zúčastnili celodenního výjezdu do míst zaniklé vesnice Mnich. Zde pracovali ve skupinách přímo v terénu podle předem připravených úkolů.

Výsledky své práce žáci zpracovali ve formě počítačové prezentace, výstavy, krátkého filmu a brožury a prezentovali je v prostorách školy, Muzea Jindřichohradecka i v Nové Bystřici.

II. Kontext

Projekt probíhal od září do prosince roku 2007. Gymnázium V. Nováka v J. Hradci navštěvuje v současné době téměř 500 studentů, v každém ročníku vždy dvě třídy čtyřletého a jedna třída osmiletého studia. Škola má velmi bohatou historii a tradici. Byla založena jako jezuitské gymnázium již v roce 1595 a patří k nejstarším u nás. Jako světský ústav bylo gymnázium obnoveno v roce 1807. Téma zaniklé vesnice nacházející se přímo na hranicích se sousedním Rakouskem nabízel možnost k lepšímu poznání několik staletí trvající společné historie Čechů a Němců v našem regionu, k připomenutí méně známých a často opomíjených kapitol naší historie a v neposlední řadě k lepšímu porozumění mezi oběma národy.

Cílovou skupinou projektu byla třída 3. ročníku osmiletého gymnázia (tj. 29 studentů), mezi nimi jsou žáci místní i dojíždějící, někteří přímo z Nové Bystřice. Zájem o účast v projektu projeví i mnozí žáci z jiných tříd.

III. Východiska

Na projektu spolupracovalo Gymnázia V. Nováka v Jindřichově Hradci a Muzeum Jindřichohradecka zastoupené archeologem muzea. Projekt měl od samého počátku podporu vedení školy i mnoha kolegů vyučujících v ostatních předmětech. Jednalo se o téma dosud odborně nezpracované, přesto velmi zajímavé a aktuální.

IV. Cíle

Hlavním cílem projektu bylo prohloubit vztah žáků ke kulturně historickému dědictví a vzbudit zájem o historii regionu, v němž žijí, poznat kulturně historické souvislosti česko- německého soužití, které je třeba respektovat a rozumět jim. Zvláště v současné době, po vstupu České republiky do schengenského prostoru, je toto téma velmi aktuální. Cílem bylo, aby si žáci uvědomili nejen mimořádný historický, ale také přírodovědný a krajinný význam této oblasti, kterou je dnes a bude i v budoucnu třeba chránit. Prostředkem ke splnění těchto hlavních cílů se stala netradiční a atraktivní forma výuky, která splnila i mnohé další dílčí cíle. Bylo to například seznámení se s místními paměťovými institucemi a propojení výuky dějepisu s dalšími předměty. Konkrétními příklady vazeb na různé vzdělávací oblasti bylo například využití znalostí biologie a zařazení biologického průzkumu lokality jako významné součásti projektu. Při přípravě brožury a práci s textem si žáci ověřili své znalosti českého jazyka, setkání s pamětníky z rakouské strany s sebou přineslo nutnost znalosti alespoň základů německého jazyka, výroba pozvánek na slavnostní vernisáž a příprava počítačové prezentace byla dílem žáků na hodinách informatiky a výtvarně nadaní žáci byli autory výtvarné dokumentace, která se stala součástí závěrečné výstavy.

K významným cílům projektu patřil také rozvoj všech klíčových kompetencí. Jednalo se především o kompetenci k řešení problémů spojenou s nutností zvládnout nové situace v novém prostředí, kompetence k učení, která v sobě zahrnuje schopnost položit správně otázku a zodpovědět ji, vyhledávat a třídit informace, vytvořit kompletní pohled na danou problematiku nebo umění prezentovat své závěry a myšlenky. V projektu žáci rozvinuli také své komunikativní kompetence, jejich vystoupení muselo být kultivované, výstižné, učili se vystoupit v diskusi, obhájit svůj názor, rozvinuli své znalosti nových způsobů komunikace, jakými jsou dnes e-mail nebo internet. K rozvoji sociální kompetence přispělo plnění úkolů ve skupinách, tj. schopnost týmové práce a zároveň plnění vlastní role (konkrétní úkol fotit, pracovat s diktafonem apod.). Rozvoj občanské kompetence je v projektu zastoupen také velmi výrazně, poznáním a porozuměním odlišných kultur, různých historicky podmíněných kapitol česko-německého soužití, uvědoměním si současné snahy o propojení a spolupráci obou národů (česko-rakouské naučné stezky apod.). Lidský rozměr projektu dodalo setkání s pamětníky a bývalými obyvateli vesnice Mnich, jejich upřímné poděkování za zájem o jejich zapomenutou historii. Rozvoj pracovní

kompetence byl realizován plněním úkolů podle připraveného harmonogramu, vznášením aktivních návrhů atd.

Významným cílem projektu byla také úspěšná závěrečná prezentace výsledků projektu žáky pro zájemce z řad spolužáků, pedagogů, rodičů i široké veřejnosti.

V. Realizace

Projekt byl realizován ve čtyřech základních fázích. Byly to:

1. teoretická příprava,
2. praktická práce v terénu,
3. analýza, zpracování a prezentace poznatků,
4. vyhodnocení výsledků projektu.

Teoretická příprava proběhla na samotném počátku projektu v měsíci září. Žáci se seznámili s dostupnou odbornou literaturou a prameny k danému tématu v knihovně Muzea Jindřichohradecka a Státním okresním archivu v J. Hradci. Zúčastnili se přednášky na téma „Osídlení Novobystřicka v době předhusitské“, kterou připravil archeolog muzea Mgr. V. Burian a „Vysídlení německého obyvatelstva a postupné budování pohraničního pásma v oblasti zaniklé vesnice Mnich“ v podání regionálního badatele J. Kyncla. Svůj projektový záměr poprvé žáci veřejně představili dne 21. září 2007 na diskusním setkání studentů českých a rakouských škol ve Slavonicích, které bylo součástí konference „Kulturní krajiny a fikce bez hranic“. Součástí přípravy byla také účast a setkání se studenty soukromé Přírodní školy z Prahy v rámci prezentace projektů věnovaných oblasti České Kanady.

Praktická část projektu vyvrcholila během projektového dne 11. října 2007. Jeden z posledních hezkých podzimních dnů umožnil splnit všechny úkoly, které žáci plnili rozdělení podle svého zájmu ve skupinách. Zatímco někteří vyhledávali konkrétní místa podle starých map a fotografií, jiní se pod vedením archeologa snažili zaměřit půdorys bývalého románského kostela a zdokumentovali poničené hřbitovní náhrobky. Skupina zájemců o biologii provedla základní průzkum rostlinstva a živočišstva v lokalitě zaniklé vesnice a v jejím okolí, další skupina studentů tvořila výtvarnou a fotografickou dokumentaci. Významný úkol plnili žáci, kteří pomocí kamery a diktafonu zaznamenávali vzpomínky pamětníků, mezi nimiž byla také paní Rosa Kainz z rakouského Rottalu, která se v Mnichu v roce 1920 narodila. Díky ní se žáci dověděli, kde stávala německá jednotřídní škola, hospoda, kde bydlel starosta a kde stával její rodný dům. Zaniklá vesnice jakoby před námi znovu ožila.

Všechny získané materiály a poznatky byly během listopadu zpracovány tak, aby se mohly stát součástí prezentace výsledků projektu. Do tisku byla předána brožura shrnující základní informace o průběhu a výsledcích projektu, byly dohodnuty konkrétní podmínky realizace výstavy spojené s prezentací projektu v Muzeu Jindřichohradecka. Podařilo se nám získat podporu několika sponzorů a rodičů pro slavnostní ráz vernisáže.

Výsledky projektu byly veřejně prezentovány dne 4. prosince 2007 v prostorách konferenčního sálu Muzea Jindřichohradecka za velkého zájmu rodičů i široké veřejnosti. K hezké atmosféře setkání přispělo vystoupení pěveckého sboru jindřichohradeckého gymnázia i bohaté občerstvení. Kromě výstavy ve formě sedmi

panelů měli návštěvníci možnost zhlédnout počítačovou prezentaci doprovázenou komentářem studentů a krátký studentský film. Zájemcům byla k dispozici brožura o projektu a k nezapomenutelným okamžikům určitě patřilo setkání s pamětníky zaniklé vesnice Mnich u Nové Bystřice z českého i rakouského pohraničí. Výstava v muzeu trvala do konce roku 2007, v lednu byla výstava přemístěna do prostor školy a poté do Nové Bystřice, kde byl projekt opět veřejně prezentován. S historií zaniklé vesnice se měli možnost seznámit žáci vyšších ročníků Základní školy v Nové Bystřici v rámci svého odpoledního vyučování, v podvečer pak zájemci z řad občanů Novobystřicka. Informace o průběhu i výsledcích práce byly zveřejňovány průběžně na internetu, žáci natočili krátkou reportáž o projektu pro Český rozhlas v Českých Budějovicích, informace o projektu a prosincové výstavě se objevily v regionálním vysílání jindřichohradecké televize i v regionálním tisku.

Závěrečnou etapou projektu bylo vyhodnocení celého projektu a provedení zpětné vazby.

VI. Zdroje, pomůcky, využití

Tuto kapitolu představují jednak lidské zdroje, jednak technické a finanční zabezpečení projektu. Hlavními koordinátorkami projektu byly dvě pedagožky gymnázia (PhDr. Jana Burianová a PhDr. Ivana Pečtová), které vyučují dějepis a odborný pracovník muzea (archeolog Mgr. Vladislav Burian). Do práce na projektu se však zapojila řada dalších, nejen pedagogů školy, ale také zájemců z řad veřejnosti a rodičů. Díky nim se nám podařilo získat kontakty na pamětníky z Rakouska, unikátní staré mapy a fotografie ze soukromých sbírek atd.

Většinu finančních nákladů pokryl grant (největší položky představovala například doprava, výstavní panely, kancelářské potřeby a literatura), část nákladů byla zaplacená také z prostředků školy (např. poštovné při rozesílání pozvánek, doprava do Nové Bystřice). Významné pro nás byly také sponzorské dary ve formě občerstvení a květin.

Významnou pomocí bylo také bezplatné zapůjčení konferenčního sálu Muzeem Jindřichohradecka.

VII. Hodnocení

Součástí vyhodnocení projektu byla tzv. zpětná vazba, kterou představoval dotazník s otázkami, co žáky na projektu nejvíce zaujalo, co jim práce na projektu přinesla atd.

Ze získaných odpovědí vyplývá, že samotný projekt hodnotí studenti velmi pozitivně, zejména zajímavou formu práce na projektu, využití mnoha již dříve získaných vědomostí a vyzkoušení si mnoha dovedností v praxi. Cíle projektu se tedy podařilo splnit, přestože samotné téma určitě vyčerpáno nebylo. Zůstává úkolem pro ty žáky, kteří budou v bádání o zaniklé vesnici Mnich pokračovat i po skončení projektu.